

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 220/2567

นางสาว ส.โจทก์ นาย จ. กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1349

ย่อ / หลักกฎหมาย

ทางจำเป็นตาม ป.พ.พ. มาตรา 1349 เป็นการจำกัดหรือลิดรอนอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ที่ดินของผู้อื่น จึงต้องแปลความโดยเคร่งครัด แม้น้ำเจ้าพระยาซึ่งอยู่ติดกับที่ดินของโจทก์ยังคงมีสภาพเป็นทางสาธารณะ แม้การสัญจรจะไม่สะดวกและไม่สอดคล้องกับความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองเท่าการสัญจรทางบกก็ไม่ทำให้สันสภาพเป็นทางสาธารณะไป ทางพิพาทในที่ดินของจำเลยทั้งสี่จึงไม่เป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินของโจทก์

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้พิพากษาว่า ที่ดินโฉนดเลขที่ 2549 ของจำเลยทั้งสี่เป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินของโจทก์ ให้จำเลยทั้งสี่รื้อถอนสิ่งกีดขวางระหว่างที่ดินของโจทก์และจำเลยทั้งสี่ หากจำเลยทั้งสี่ไม่ปฏิบัติตาม ให้โจทก์เป็นผู้ดำเนินการโดยจำเลยทั้งสี่เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย จำเลยทั้งสี่ให้การและฟ้องแย้งขอให้ยกฟ้อง หากศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสี่เปิดทางจำเป็นแก่ที่ดินของโจทก์ ขอให้บังคับโจทก์ชดเชยค่าทดแทนเป็นเงิน 1,000,000 บาท โจทก์ให้การแก้ฟ้องแย้ง ขอให้ยกฟ้องแย้ง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง และยกฟ้องแย้งของจำเลยทั้งสี่ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งในส่วนฟ้องและฟ้องแย้งให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษากลับให้จำเลยทั้งสี่เปิดทางพิพาทบนที่ดินโฉนดเลขที่ 2549 ให้เป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินของโจทก์โฉนดเลขที่ 2550 จากที่ดินของโจทก์โฉนดดังกล่าวไปจดทางหลวงหมายเลข 3118 กับให้จำเลยทั้งสี่รื้อถอนต้นไม้และสิ่งกีดขวางทางพิพาทด้วย ค่าใช้จ่ายของจำเลยทั้งสี่ และให้โจทก์ชำระเงินค่าทดแทน 200,000 บาท แก่จำเลยทั้งสี่ คำขออื่นของโจทก์ให้ยก ค่าฤชาธรรมเนียมตามฟ้องและฟ้องแย้งทั้งสองศาลให้เป็นพับ จำเลยทั้งสี่ฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้เถียงกันในชั้นฎีการับฟังได้ว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 2550 ตำบลบางไทร อำเภอบางไทร (เสนาน้อย) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำเลยทั้งสี่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมที่ดินโฉนดเลขที่ 2549 ตำบลบางไทร อำเภอบางไทร (เสนาน้อย) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2562 จำเลยทั้งสี่แบ่งกรรมสิทธิ์รวมที่ดินดังกล่าวตามเนื้อที่ที่แต่ละคนครอบครองโดยทางราชการออกโฉนดที่ดินเลขที่ 40507, 4058, 4059 และเลขที่ 40510 ตำบลบางไทร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้แก่จำเลยทั้งสี่ ที่ดินแปลงคงโฉนดเลขที่ 2549 เหลือเนื้อที่ 1 งาน 10.30 ตารางวา ซึ่งเป็นทางพิพาทที่จำเลยทั้งสี่กันไว้เป็นทางออกสู่ทางหลวงหมายเลข 3118 ที่ดินของโจทก์โฉนดเลขที่ 2550 ด้านทิศเหนือติดทางพิพาทและที่ดินของจำเลยที่ 2 โฉนดเลขที่ 40507 ด้านทิศใต้ติดที่ดินของนางนฤมล ด้านทิศตะวันตกติดที่ดินของจำเลยที่ 3 โฉนดเลขที่ 40509 และที่ดินของจำเลยที่ 4 โฉนดเลขที่ 40510 ส่วนด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำเจ้าพระยา คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสี่ว่า ทางพิพาทเป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินโฉนดเลขที่ 2550 ของโจทก์หรือไม่ จำเลยทั้งสี่ฎีกาว่า แม่น้ำเจ้าพระยา(แม่น้ำแควน้อย) ซึ่งอยู่ติดกับที่ดินโจทก์ด้านทิศตะวันออกมีน้ำตลอดทั้งปี ไม่ได้ตื้นเขิน ปัจจุบันยังมีชาวบ้านหรือผู้คนใช้เรือสัญจรไปมา

เพียงแต่น้อยกว่าแต่ก่อน ยังมีสภาพเป็นทางสาธารณะ ทางพิพาทจึงไม่เป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินของโจทก์ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1349 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ที่ดินแปลงใดมีที่ดินแปลงอื่นล้อมรอบอยู่จนไม่มีทางออกถึงทางสาธารณะได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าของที่ดินแปลงนั้นจะผ่านที่ดินซึ่งล้อมรอบอยู่ไปสู่ทางสาธารณะได้ และวรรคสอง บัญญัติว่า ที่ดินแปลงใดมีทางออกได้แต่เมื่อต้องข้ามสระ บึง หรือทะเลหรือมีที่ชั้นอันระดับที่ดินกับทางสาธารณะสูงกว่ากันมากไซ้ ท่านว่าให้ใช้ความในวรรคต้นบังคับ ตามบทบัญญัติดังกล่าวทางสาธารณะมิได้จำกัดแต่เฉพาะทางบกเท่านั้น ทางน้ำก็เป็นทางสาธารณะได้ แม้โจทก์จะเบิกความว่า ปัจจุบันไม่สามารถใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นทางสัญจรได้เนื่องจากบริเวณที่ดินของโจทก์ไม่มีเรือโดยสารหรือเรือข้ามฟากประชาชนในละแวกนั้นต่างใช้ถนนหลวงหมายเลข 3118 สัญจรไปมา แต่กลับได้ความจากคำเบิกความของโจทก์ตอบทนายจำเลยทั้งสี่ถามค้านว่า น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยามีตลอดปีและมีเรือบรรทุกทรายสัญจรไปมา นายประธานพยานโจทก์ซึ่งมีบ้านพักอาศัยอยู่บนที่ดินที่ติดกับที่ดินของจำเลยที่ 1 และทางพิพาทก็เบิกความตอบทนายจำเลยทั้งสี่ถามค้านได้ความว่า แม่น้ำเจ้าพระยามีน้ำตลอดทั้งปี ไม่ได้ตื้นเขิน ยังมีผู้คนใช้สัญจรอยู่ เพียงแต่น้อยกว่าแต่ก่อน เรือขนส่งสินค้าก็ใช้สัญจรด้วย และแต่เดิมที่ดินของโจทก์ใช้ทางเข้าออกทางน้ำเป็นหลัก เจือสมทางน้ำสืบของจำเลยทั้งสี่ว่า แม่น้ำเจ้าพระยามีผู้คนใช้สัญจรและโจทก์สามารถใช้ทางน้ำได้ เพียงแต่การสัญจรทางน้ำไม่สะดวกเท่าทางบก พยานหลักฐานจำเลยทั้งสี่มีน้ำหนักดีกว่าพยานหลักฐานโจทก์ คดีรับฟังได้ว่า แม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งอยู่ติดกับที่ดินของโจทก์ยังคงมีสภาพเป็นทางสาธารณะ แม้การสัญจรทางแม่น้ำเจ้าพระยาจะไม่สะดวกไม่สอดคล้องกับความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองเท่าการสัญจรทางบกก็ไม่ทำให้แม่น้ำเจ้าพระยาสิ้นสภาพเป็นทางสาธารณะไป เมื่อทางจำเป็นเป็นการจำกัดและลิดรอนอำนาจกรรมสิทธิ์ที่ดินของบุคคลอื่น จึงต้องแปลความโดยเคร่งครัด เช่นนี้ ที่ดินของโจทก์ซึ่งติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาโดยสภาพที่ยังเป็นทางสาธารณะอยู่นั้นไม่ต้องด้วยบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1349 วรรคสอง ที่การออกสู่ทางสาธารณะของโจทก์ต้องข้าม สระ บึง ทะเลหรือสภาพยากลำบากในการทำนองเดียวกันดังที่โจทก์แก้ฎีกา ทางพิพาทจึงไม่เป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินโฉนดเลขที่ 2550 ของโจทก์ และจำเลยทั้งสี่ซึ่งเป็นเจ้าของทางพิพาทไม่มีสิทธิเรียกร้องให้โจทก์ใช้ค่าทดแทนการใช้ทางจำเป็นตามมาตรา 1349 วรรคท้าย ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาให้จำเลยทั้งสี่เปิดทางพิพาทให้เป็นทางจำเป็นแก่ที่ดินของโจทก์และให้โจทก์ใช้ค่าทดแทน 200,000 บาท แก่จำเลยทั้งสี่นั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยทั้งสี่ฟังขึ้น พิพากษากลับให้ยกฟ้องและฟ้องแย้งของจำเลยทั้งสี่ ค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนฟ้องเดิมและฟ้องแย้งทั้งสามศาลให้เป็นพับ

องค์คณะ

อนันต์ คงบริรักษ์ · พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น · ปิยนุช จรุงรัตนา

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/220/2567>